

Redengevende omschrijving gemeentelijke monumentenlijst

Waterstraat 25

Monumentnummer : GM185

Straat : Waterstraat
Huisnummer : 25
Toevoeging : ---
Postcode : 6981 BC

Kadastrale aanduiding : Doesburg
Sectie : C
Nummer : 3136

Naam object : De Vergulde Wagen
Bouwjaar : XVII, XIX, 1948 en later
Architect : N.b.
Bouwstijl : n.v.t., traditionele bouwkunst
Oorspronkelijke functie : boerderij
Huidige functie : woonhuis

Inventarisatie/beschrijving : dhr. J. Krijnen
Datum beschrijving : 04-04-2016
Datum aanwijzing : 01-11-2016

Situering

Woning gelegen aan de Waterstraat op de hoek van een steeg waar langs de entree is gesitueerd. De zijgevel staat direct aan de Waterstraat. Het pand is gelegen in het noordwestelijk deel van de historische binnenstad van Doesburg.

Opbouw

Vrijstaand, éénlaags pand, gebouwd als schuur van een stadsboerderij op rechthoekige plattegrond. Het pand is niet onderkelderd, heeft een begane grond, een eerste verdieping die onderdaks is gesitueerd en een vliering onder een afgewolfd zadeldak.

Historie

De Waterstraat bestond zeker vanaf de 16e eeuw (stadsplattegrond door Jacob van Deventer, ca. 1565), maar maakt zeer waarschijnlijk al deel uit van de vroegste stadsuitleg uit het einde van de 13e eeuw. Het westelijk deel van de straat sluit aan op het tracé van de middeleeuwse stadsomwalling, die ondanks latere aanpassingen in de Tachtigjarige Oorlog niet meer voldeed en na 1606 in opdracht van prins Maurits werd vervangen. Deze vestingwerken zijn in 1672 in opdracht van de Franse koning Lodewijk XIV geslecht en nadien niet meer hersteld. Ze werden vervangen door de Hoge en Lage Linies, die vanaf 1701 naar ontwerp van Menno van Coehoorn zijn aangelegd.

Na afwaardering van Doesburg tot vesting 2^e klasse in 1854 verrezen geleidelijk huizen op de wallen. De singel werd na de definitieve opheffing van de vesting in 1923 ook aan de veldzijde bebouwd.

Beknopte bouwgeschiedenis

Het betreft hier de schuur van een stadsboerderij. Het pand is mogelijk in de eerste helft van de zeventiende eeuw gebouwd. Uit deze bouwperiode dateren de bouwmuren en mogelijk een enkele balk in de voormalige stal. In de negentiende eeuw werd de boerderij verbouwd en voorzien van de bestaande gevelindeling. Mogelijk dateert de sporenkap van geschilde vuren daksporen van de stal uit die periode. In 1948 is het pand in het kader van woningverbetering verbouwd. De aard van de wijzigingen is onbekend. Het gehele complex Waterstraat 25-31 is in 1977-78 ingrijpend gemoderniseerd en van een nieuwe indeling is voorzien. De gevels bleven goeddeels ongewijzigd, de kozijnen en ramen zijn integraal vervangen. Naderhand is de wagenopening aan de Waterstraat dichtgemetseld en van twee schuifvensters voorzien.

Exterieur

Het pand heeft gemetselde gevels met de voorgevel gesitueerd aan de tuinzijde, de voormalige stalgevel aan de straat en een vrijstaande linker zijgevel aan een achterom.

De gevel aan de straat heeft rechts een voormalige wagenopening met houten kozijn, voorzien van gebogen latei. De opening is naderhand met bakstenen dichtgemetseld en voorzien van twee zesruits schuifvensters. Boven het wagenkozijn is een enkel kozijn met zesruits draairaam opgenomen. De witgesausde gevel heeft ter hoogte van de zolder balklaag en muurplaten gesmede staafankers. De gevel wordt afgesloten met een zinken mastgoot en een dakschild belegd met rode oude holle pannen.

In de linker zijgevel is de entree naar de woning geplaatst. De gesloten deur met tweeruits bovenlicht is net als de overige kozijnen en ramen in 1977-78 nieuw geplaatst. Rechts van de deur een negenruits schuifvenster met wisseldorpel, links van de entree, twee kleine vensters met enkelruits ramen en opgeklampte luiken. Alle openingen worden aan de bovenzijde met een rollaag ontlast. Rollagen zijn ook onder de onderdorpel toegepast. De locatie van de moerbalken van de zoldervloer worden met gesmede staafankers gemarkeerd. De gevel wordt met een zinken mastgoot afgesloten. Het dakvlak boven de goot is gelijk het hele dak met rode oude holle pannen belegd. Opmerkelijk genoeg zijn de kepers niet met speciale keperpannen afgewerkt, maar met

normale pannen afgedekt, waarbij de open zijkanten zijn aangesmeerd met specie. In het linker dakvlak is een enkel klein dakraam opgenomen.

De naar de tuin gerichte voorgevel aan de achterzijde van het pand heeft op de begane grond een indeling met vier vensterassen, waarin in de tweede opening van rechts de deur met bovenlicht is opgenomen. Rechts van de deur een twaalfruits schuifvenster met wisseldorpel, een type dat links van de deur twee maal is toegepast. Kozijnen en invullingen zijn alle in 1977-78 vernieuwd. Ter hoogte van de zoldervloer markeren drie gesmede staafankers de plaats van de balklaag. Op de eerste verdieping is rechts een zesruits draairaam aanwezig, rechts in de gevel een kleine vensteropening met opgeklampt houten luik. Beide vensters sluiten aan de bovenzijde aan tegen de zinken mastgoot die de gevel afsluit. Het dakschild boven de goot is geheel blind.

Interieur

Kelder: Waterstraat 25 heeft geen kelder.

Begane grond: De indeling bestaat uit een kleine hal links aan de vrijliggende zijgevel met trappenhuis. De hal komt uit op een woonkamer aan de straat die met een open doorgang is gekoppeld aan de kamer op de hoek. Aan de tuinzijde is een grote open woonkeuken gesitueerd. Afgezien van een enkele oude eiken balk met pengat voor de verdwenen stijl en een hergebruikte moerbalk is de zoldervloerconstructie geheel vernieuwd. Andere constructie zijn niet in het zicht, de afwerking hoofdzakelijk uit 1978 en later.

Eerste verdieping: een moderne bordestrap voert naar de eerste verdieping op zolder. De indeling bestaat uit een gang met centraal een badkamer en aan de voor- en achterzijde een kamer. De vertrekken zijn geheel afgewerkt met moderne materialen. Een ondersteunende constructie voor het dak is gedeeltelijk zichtbaar, deze dateert uit 1978 en wordt verder niet beschreven.

Een luik met schuiftrap geeft toegang tot de *vliering*. Hier is de kap in het zicht. Het is een met dakbeschot afgewerkte sporenkap met nokgording. Voor de sporen zijn geschilde vuren stammetjes gebruikt.

Bouwdossiers

1948 woningverbetering Waterstraat 27 en 29
23 november 1977 renovatie (ook nummers 27-31)

Literatuur

Haans, F.A.C., C.J.B.P. Frank, *Beschrijving woonhuis Waterstraat 25 Doesburg*, 7-10-1990 (adviesnr. 174)

Red., Restauratie twee oude herbergen in Doesburg, in: *Doesburgs Streekblad*, 26-4-1978, 1

Staring, Herman, *Robert Jacob Gordon. Wetenschapper en nog veel meer.*, Doesburg 2014

Waardering

Het pand dateert uit de negentiende eeuw met een oudere kern en is wat betreft hoofdvorm goed bewaard gebleven. Van belang voor de waardebeoordeling zijn de architectuur en het historische casco, de verschijningsvorm in combinatie met de ligging aan de straat en de ruimtelijk-historische relatie met het rijtje panden rechts van de voormalige schuur.

Het object Waterstraat 25 is van algemeen belang voor de gemeente Doesburg vanwege de architectuurhistorische, stedenbouwkundige en cultuurhistorische waarde. Het huis is architectuurhistorisch van belang als goed bewaard gebleven voorbeeld van eenvoudige architectuur met agrarische kenmerken daterend uit de negentiende eeuw en vanwege het historische casco.

Het huis is stedenbouwkundig van belang vanwege de bijdrage aan de lokaal-topografische situatie, in het bijzonder vanwege de ruimtelijke samenhang met het rijtje panden rechts.

Het huis is cultuurhistorisch van belang als bewaard gebleven onderdeel van een stadsboerderij aan een secundaire straat.